

นวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Creative Literature Learning Innovation to Promote Critical Thinking for High School Learners

อาทิตย์ ซาวคำ¹ ศิริวรรณ วนิชวัฒนารชัย²

Artid Saokham¹, Siriwan Vanichwatanavorachai²

(วันรับบทความ 9 สิงหาคม 2566, วันแก้ไขบทความ 4 ตุลาคม 2566, วันตอบรับบทความ 26 ตุลาคม 2566)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) ศึกษาประสิทธิผลนวัตกรรมฯ พิจารณาจาก 2.1) การเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมฯ และ 2.2) ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้นวัตกรรมฯ เป็นการศึกษาแบบผสมผสานวิธี กลุ่มประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโกวิทอรัญเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 31 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์ แผนการเรียนรู้ แบบทดสอบ และแบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลวิจัยพบว่า

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นรูปแบบการเรียนรู้ชื่อว่า RACs Model มี 4 องค์ประกอบคือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล สำหรับกระบวนการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้ 1) กระตุ้นความซาบซึ้ง 2) เข้าถึงสถานการณ์ 3) วิเคราะห์วินิจฉัย 4) พิจารณาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) ไตร่ตรองสู่การนำไปใช้ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับประสิทธิผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ฯ พบว่าหลังใช้รูปแบบการเรียนรู้ฯ นักเรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนรู้ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: วรรณคดี การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, artid.sk@gmail.com

Ph.D. student, Faculty of Education, Silpakorn University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, wantoo_@hotmail.com

Assistant professor, Faculty of Education, Silpakorn University.

Abstract

The objectives of this research article were to 1) develop creative literature learning innovations to promote critical thinking for high school students and 2) study the effectiveness of innovations, considering 2.1) comparing critical thinking of students before and after using innovations and 2.2) opinions of students on using innovations. It is a Mixed Methods research. Develop the population including high school students. Kowitthamrong Chiang mai School. Use a sample there were 31 Mathayomsuksa 4/1 students, obtained using a simple random sampling Method, using the classroom as the random unit. The tools used include the creative literature learning Model, learning plans, tests, and feedback questionnaires Data were analyzed by averaging standard deviation T-test and content analysis.

The research findings revealed that the developed creative literature learning innovation to promote critical thinking in high school students is learning Model called the RACs Model. It has four components: principles, objectives, learning processes, and measurement and evaluation. The learning process consists of five steps: 1) Revive appreciation, 2) Approach situation, 3) Criticize, 4) Consider discussion, and 5) Contemplate on application. The quality of the Model is high. The effectiveness of the learning innovation was also found to be effective, as the students' critical thinking skills were higher after using the learning style than before learning at the statistical significance level of .05. The students also had positive opinions about the learning style.

Keywords: Literature, Creative Learning, Critical Thinking

บทนำ

การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างผันผวน (Disruptive Change) ยังคงดำเนินต่อไป เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังคงให้ความสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจ สามารถวิพากษ์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยได้อย่างเห็นคุณค่า นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งวรรณคดีถือเป็นแหล่งความรู้และภูมิปัญญา บันทึกเรื่องราวในอดีตที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้คนในแต่ละยุคสมัย ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นมาของสังคมและ วัฒนธรรมไทยได้ลึกซึ้ง อีกทั้งยังแฝงด้วยคติสอนใจ นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย สำหรับการ จัดศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นผู้เรียนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่ Council of University Presidents of Thailand (2023) กล่าวถึงสมรรถนะอนาคตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียน ในปัจจุบันว่าผู้เรียนต้องมีการคิดเชิงวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหาอย่างมืออาชีพ สภาพการณ์ที่เป็นอยู่เช่นนี้ วรรณคดีถือว่ามีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้คนปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ วรรณคดี ช่วยให้ผู้คนเข้าใจกรอบตัวได้ดีขึ้น พัฒนาทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิต และเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง

การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยในปัจจุบัน จึงควรที่จะต้องปรับเปลี่ยนจากเดิม โดยนำสาระการ เรียนรู้ตามมาตรฐานมาเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์และกระบวนการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะสมรรถนะหลักมาพื้นฐานในการออกแบบการเรียนรู้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลของครูให้ เกิดความยืดหยุ่น คล่องตัว และผู้เรียนได้เข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาตนเองที่ตอบสนองกับการ เปลี่ยนแปลงของสังคมโลก มีแนวทางการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้ตัวชี้วัดระหว่างทาง และตัวชี้วัดปลายทาง ประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับตัวชี้วัดทุกตัว ซึ่งครูต้อง เข้าใจการออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย การออกแบบและจัดการเรียนรู้สามารถทำได้ทั้งใช้ตัวชี้วัดในกลุ่ม สาระการเรียนรู้เดียวกัน และข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางที่เป็นทักษะ สามารถใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้มากกว่า 1 หน่วยการเรียนรู้ ดังที่ เณลิมลาภ ทองอาจ (2561) กล่าวว่าควรจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติสมรรถนะต่าง ๆ อย่างรอบด้านและสมดุล อันจะเป็นการ เตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมต่อการเข้าสู่ยุคใหม่ สมรรถนะสำคัญที่ควรนำมาประกอบด้วย ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา การสื่อสาร การร่วมมือร่วมใจ และการคิดสร้างสรรค์และการ สร้างนวัตกรรม ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้ ดังที่ กิ่งกาญจน์ บุรณสินวัฒนกุล (2560) กล่าวว่า ผู้สอนควรใช้วรรณคดี เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากวรรณคดีเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ทั้งในด้านวิทยาการ สังคม และเท่าทันผู้คนในสังคม โดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุมีผล อันเป็นทักษะสำคัญในการจัดการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่าผู้สอนวรรณคดีสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ สมรรถนะเป้าหมายได้หลากหลายกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดและทักษะชีวิตของผู้เรียนต่อไป ดังนั้นแล้วการสอนวรรณคดีจึงต้องปรับวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์ที่ทันสมัย ควรออกแบบกิจกรรมการเรียน การสอนให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว และชี้ให้เห็นว่าวรรณคดีไม่ใช่เรื่องไกลตัวนักเรียน และวรรณคดีเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาแนวคิด ลักษณะนิสัยของบุคคล ความเชื่อ และการเรียนรู้

ที่มาของเหตุผลต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อแนวคิดและความเชื่อในปัจจุบัน ครูต้องเป็นผู้ที่เข้าใจในจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนวรรณคดีก่อน แล้วจึงหาแนวทางจัดการเรียนการสอนเลือกรูปแบบการสอนที่จะทำให้ให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนวรรณคดี อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณถือเป็นการคิดขั้นสูงที่ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต้องได้รับการพัฒนาเนื่องจากการคิดที่จะต่อยอดและเชื่อมโยงการเรียนรู้อื่น ๆ เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับสาระเนื้อหาวรรณคดีพบว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดพฤติกรรมในมาตรฐานตัวชี้วัดที่สัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ การวิเคราะห์ การวิจารณ์ การเชื่อมโยง การประเมินคุณค่า การสังเคราะห์ การประยุกต์ใช้ การรวบรวม และการอธิบาย เป็นต้น จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) กล่าวถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการคิดขั้นสูงซึ่งหมายถึง การคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่มีจุดประสงค์เพื่อตัดสินว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือควรกระทำ โดยอาศัยการใช้ทักษะหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเป็นไปได้ของผลลัพธ์จากการตัดสินใจที่ดี เช่น ทักษะการตีความ ประเมิน วิเคราะห์ สรุปความ และอธิบาย ตามหลักฐาน แนวคิด วิธีการ กฎเกณฑ์ หรือบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลที่รวบรวมหรือข้อมูลจากการสังเกต ประสบการณ์ การใช้เหตุผล การสะท้อนคิด การสื่อสาร และการโต้แย้ง

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบของเด็กไทยที่สัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่ายังคงเป็นปัญหาที่ผู้สอนต้องเร่งพัฒนาอย่างเร่งด่วน ดังที่ OECD (2019) ได้รายงานผลสอบ PISA 2018 ด้านการรู้อ่าน (Literacy) ของเด็กไทยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 393 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยซึ่งอยู่ที่ 487 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 51 จาก 79 ประเทศเขตเศรษฐกิจ อยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานของนานาชาติ ซึ่งการรู้อ่านสัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมาก เนื่องจากเป็นการจับใจความสำคัญ การตีความ การเชื่อมโยงข้อมูล การระบุข้อมูล ถ้าหากผู้เรียนไม่สามารถตีความข้อความที่ซับซ้อน ไม่สามารถคิดวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ รวมถึงไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการอ่านได้แล้ว ก็ส่งผลกระทบต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้อรรถคดีที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนา ซึ่งวิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2563) ได้กล่าวว่าผู้เรียนในปัจจุบันควรได้รับการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้สอนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตอบสนองธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเสนอ “การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์” (Creative Learning) ให้เป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการผู้เรียน ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีการปรับตัวในการเรียนรู้โดยปรับเปลี่ยนจากวิธีการเดิม ๆ ที่คุ้นเคย ไปสู่วิธีการใหม่ ๆ ที่ไม่คุ้นเคย แต่ยังคงมีเป้าหมายเหมือนเดิมคือการเรียนรู้เชิงลึก (Deep learning) รู้จริง รู้ชัด ซึ่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จะสามารถพัฒนาผู้เรียนไปสู่โลกของการทำงาน เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้สอนควรค้นหาความเก่งของผู้เรียนแต่ละคนให้พบแล้วส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความเก่งของตนเองให้ก้าวหน้าขึ้นไป (Collective Intelligence) จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาบูรณาการกับเนื้อหาวรรณคดี

จากรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ของโรงเรียนโกวิทจาง เชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2565 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีประเด็นพิจารณา ดังนี้ 1) ผู้เรียนมีทักษะในการคิดจำแนกแยกแยะ 2) ผู้เรียนมีทักษะการใคร่ครวญไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ 3) ผู้เรียนมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ใช้การประเมิน 5 ระดับ คือ ยอดเยี่ยม ดีเลิศ ดี ปานกลาง และควรพัฒนา ตามลำดับ ผลปรากฏว่าภาพรวมการพิจารณาทั้ง 3 ประเด็นนี้อยู่ในระดับดีขึ้นไป ร้อยละ 87.88 ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้เรียน ร้อยละ 12.12 มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ไม่ถึงระดับดี ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากนวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีฐานมาจากแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning) ซึ่งเป็นแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรคด้วยวิธีการสอนที่สำคัญ 3 รูปแบบ คือ วิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิธีการสอนด้วยวิธีวิจัย และวิธีการสอนเชิงผลิตภาพ จะเห็นได้ว่าการศึกษาวิจัยดังกล่าวจะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ จินนำไปสู่การวิพากษ์ ประเมินค่า และสามารถนำเสนอความคิดเป็นแนวทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของนวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พิจารณาจาก 2.1) การเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมฯ และ 2.2) ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้นวัตกรรมฯ

ทบทวนวรรณกรรม

เนื่องจากนวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค โดยใช้วรรณคดีเป็นสื่อเพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถแสดงฐานแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงปรัชญาการศึกษาที่สอดคล้อง รองรับ และสนับสนุน ดังนี้

1. ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressive Education) ดังที่ นิภาพร กุลสมบุรณ์และสุวิมล ว่องวานิช (2565) กล่าวว่า เป็นปรัชญาการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพของผู้เรียน เน้นประสบการณ์ตรงและความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต เน้นเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาและการปฏิบัติ มีความเชื่อว่าการศึกษาคือชีวิต ดังนั้นการเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงและสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมาย เห็นว่าผู้เรียนทุกคนสามารถสร้างคุณค่าให้กับสังคมได้ เชื่อมมั่นในศักยภาพของผู้เรียนทุกคน
2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบการสร้างสรรคนิยม (Constructivism) ดังที่ Brame (2016) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความรู้มากกว่าการรับความรู้ ให้ความสำคัญกับกระบวนการทางความคิดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ ที่สำคัญผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน

ไปสู่องค์ความรู้ที่ถูกต้อง ซึ่ง Cambridge Assessment International Education [CAIE] (2019) แสดงทรรศนะว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนโดยผู้เรียนเองจะนำประสบการณ์ สิ่งสภาพแวดล้อม บริบทต่าง ๆ รวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศมาเชื่อมโยงกับชุดความคิด ความเชื่อ ความรู้ความเข้าใจที่มีมาแต่เดิม สร้างเป็นความเข้าใจที่มีความหมายต่อตนเองขึ้นมาใหม่ ซึ่งผู้เรียนอาจสร้างความหมายที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับชุดความรู้เดิม

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom's Taxonomy เป็นทฤษฎีสัมพันธ์กับการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ที่สัมพันธ์กันกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งผู้เรียนจะต้องเกิดทักษะการคิดอย่างเป็นลำดับ ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์ได้ก่อน จึงจะสามารถประเมินค่าได้ จนนำไปสู่การสร้างสรรค์

4. แนวคิดที่เน้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center Learning) ดังที่ อานาภาพ เลขะกุล (2564) ได้กล่าวว่าเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ เหตุการณ์ในชีวิตจริง สืบค้น วิเคราะห์ และแก้ปัญหาจากนั้นให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลการแก้ไขปัญหา สามารถเชื่อมโยงไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตน เน้นประสบการณ์ การค้นพบ และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ซึ่ง CAIE (2019) ได้กล่าวว่าเป็นการเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นโค้ช ดูแลและสนับสนุนความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยระบุและ ตั้งปัญหา วิเคราะห์หลักฐาน เชื่อมโยงหลักฐานกับความรู้ที่มีมาก่อนจนสามารถสรุปและสะท้อนในสิ่งที่ผู้เรียนค้นพบ อันจะส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

5. แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ดังที่ ศิริวรรณ วัฒนพัฒน์ (2566) ได้กล่าวว่าเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติโดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างแรงบันดาลใจให้คำปรึกษา โดยทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง มีเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความหมาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้เข้าใจในตนเอง เกิดการคิดขั้นสูง มีสติปัญญา คิดวิเคราะห์ สามารถสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้

6. แนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning) เป็นแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรคด้วยวิธีการสอนที่สำคัญ 3 รูปแบบ คือ วิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิธีการสอนด้วยวิธีวิจัย และวิธีการสอนเชิงผลิตภาพ ดังที่ อาทิตย์ ชาวคำและศิริวรรณ วัฒนพัฒน์ (2566) แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ว่าผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เน้นการลงมือปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ ผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ช ช่วยสนับสนุนและสร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ เข้าใจในตนเอง เกิดการคิดขั้นสูง ผลิตนวัตกรรมที่แสดงออกถึงสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีแนวทางต่อยอดการเรียนรู้สู่วิชาชีพในอนาคตได้

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ที่มีลักษณะเป็นแบบแผนเชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) ด้วยการศึกษาวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) เสริมด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) (Cresswell and Plano Clark, 2011) แสดงรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโกวิทอรัญเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 มีนักเรียนทั้งสิ้น 275 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 31 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับสลาก

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1) ตัวแปรต้น คือ นวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์ 2) ตัวแปรตาม คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้นวัตกรรมฯ

3. ระยะเวลาในการทดลอง ผู้วิจัยทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยกำหนดระยะเวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมจำนวน 8 คาบเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 4 ชนิด ได้แก่ 1) รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์ 2) แผนการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็น มีรายละเอียดดังนี้

1) รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์ ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบฯ โดยการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้สอนวรรณคดีไทย และผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หากคุณภาพของรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ พบว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93, S.D. = 0.17$) โดยมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มตารางการสังเคราะห์ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้มาได้อย่างไร ปรับชื่อรูปแบบจาก RACCC Model เป็น RACs Model

2) แผนการเรียนรู้ มีจำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ คือ “ซาบซึ้งวรรณคดี” ประกอบด้วย 2 แผนการเรียนรู้ จำนวน 8 คาบเรียน ใช้เนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมจากหนังสือวรรณคดีวิจักขณ์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 เรื่อง คือ โคลงนิราศนรินทร์ และทุกข์ของชาวนาในบทกวีเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ สร้างแผนที่ครอบครัวการเรียนรู้ตามมาตรฐานตัวชี้วัด ท 5.1 เข้าใจ และแสดงความคิดเห็น วิจาร์ณวรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หากคุณภาพของแผนฯ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของแผนฯ ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบประเมินคุณภาพของแผนฯแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ พบว่ามีความ

เหมาะสมสอดคล้องระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.84, S.D. = 0.30) โดยมีข้อเสนอแนะให้เขียนรายละเอียดกิจกรรมในขั้นนำให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนซาบซึ้งวรรณคดีตั้งแต่ขั้นตอนแรก

3) แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีจำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือกหาคุณภาพของแบบทดสอบฯ รายข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของแบบทดสอบฯ ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบประเมินคุณภาพของแบบทดสอบฯ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ พบว่าแบบทดสอบมีค่าความยาก (P) ตั้งแต่ 0.59- 0.79 มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.21- 0.37 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.78

4) แบบสอบถามความคิดเห็น ผู้วิจัยสร้างประเด็นสอบถามผู้เรียนจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้อย่างไร 2) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การประเมิน 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย และ ระดับ 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด ซึ่งเกณฑ์การตัดสิน ระดับความคิดเห็นค่าคะแนนเฉลี่ยมีเกณฑ์ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามฯ ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามฯ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item – Objective Congruence (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งหมายความว่าแบบสอบถามฯ มีความสอดคล้อง นำไปใช้ได้ โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรระบุสื่อการสอนว่า คือสื่ออะไร ยกตัวตัวอย่างให้ชัดเจน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบและดำเนินการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการสร้างและตรวจสอบนวัตกรรมฯ ประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินงาน 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) การร่างนวัตกรรมฯ โดยการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้สอนวรรณคดีไทยและผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) การประเมินคุณภาพของร่างนวัตกรรมฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ

การวิจัยระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลนวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ดำเนินการสอนด้วยแบบแผนการทดลองแบบ One Group, Pretest Posttest Design และ

ใช้แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 30 ข้อ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 29 พฤษภาคม 2566 - 14 กรกฎาคม 2566 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง วิเคราะห์ผลการใช้นวัตกรรมมา โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร่วมกับความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้นวัตกรรมมา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือเพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลนวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถแสดงผลการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้

1. การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นนวัตกรรมของรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้สำหรับจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) หลักการ นวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดคำตอบที่หลากหลายและมีแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป

2) วัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะคดีเชิงสร้างสรรค์ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้อัจฉริยะคดีเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3) กระบวนการเรียนรู้ ใช้ขั้นตอนการสอนแบบ RACs Model มี 5 ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความซาบซึ้ง (R: Revive Appreciation) ขั้นตอนที่ 2 เข้าถึงสถานการณ์ (A: Approach Situation) ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์วินิจฉัย (C: Criticize) ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (C: Consider Discussion) และ ขั้นตอนที่ 5 ไตร่ตรองสู่การนำไปใช้ (C: Contemplate on Application)

4) การวัดและประเมินผล วัดและประเมินผลจากผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมฯ และความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้นวัตกรรมฯ

2. ประสิทธิผลนวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

1) หลังใช้นวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($\bar{X} = 6.38$, S.D. = 1.29) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 13.17$, S.D. = 2.45) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ความคิดเห็นของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.56) และพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับสูงสุดลงมา ดังนี้

2.1) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.50) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 ลำดับแรกดังนี้ (1) ครูมีความเป็นกันเองกับนักเรียน ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด (2) นักเรียนสนุกในการปฏิบัติกิจกรรม ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด (3) ครูอธิบายกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.56) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 ลำดับแรกดังนี้ (1) นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาการเรียนวรรณคดีมากขึ้น ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.54) อยู่ในระดับมากที่สุด (2) นักเรียนสามารถนำความคิดอย่างมีวิจารณญาณไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.54) อยู่ในระดับมากที่สุด (3) นักเรียนได้ฝึกกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.56) อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.62) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 ลำดับแรกดังนี้ (1) การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมากที่สุด (2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวรรณคดีเรื่องโคลงนิราศนรินทร์ และทุกข์ของชวาณาในบทกวี ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.60) อยู่ในระดับมากที่สุด (3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเป็นลำดับ ไม่สับสน ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.61) อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถอภิปรายผลได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยพัฒนานวัตกรรมมาด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษา สารมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมด้านการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิธีการสอนที่เหมาะสม เพื่อนำข้อมูลมาใช้สำหรับออกแบบนวัตกรรมฯ ให้ตรงตามความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทรพงศ์ รวงผึ้งรุ่งโรจน์, วิมลรัตน์ จตุรานนท์ และ สิริวารณ จรัสรวีวัฒน์ (2564) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้

วรรณคดีไทยระดับมัธยมศึกษาด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ดังที่ ทิศนา แคมมณี (2560) ที่กล่าว ว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ดำเนินการอย่างเป็นแบบแผนและมีทฤษฎีรองรับ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งนวัตกรรมฯ นี้เป็นรูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์ที่ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบได้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับ ชลธิชา สิริอมรพันธุ์ (2562) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบ การเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมสำหรับผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่สำคัญนวัตกรรมฯ ของผู้วิจัยยังมีกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่มีคุณภาพประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) กระตุ้นความซาบซึ้ง 2) เข้าถึงสถานการณ์ 3) วิจาร์ณวิวินิจฉัย 4) พิจารณาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) ไตร่ตรองสู่การนำไปใช้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริม การคิด ขั้นสูง โดยเฉพาะขั้นตอนที่ 3 คือขั้นตอน “วิจาร์ณวิวินิจฉัย (C: Criticize)” ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถ แตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน และ นำความรู้ และสารสนเทศที่ได้จากการแสวงหาความรู้ มาถกแถลง อภิปราย เพื่อนำไปสู่การสรุปและสร้างองค์ ความรู้ และขั้นที่ 5 คือขั้นตอน “ไตร่ตรองสู่การนำไปใช้ (C: Contemplate on Application)” ผู้วิจัยเน้นให้ ผู้เรียนได้นำความรู้มาเผยแพร่และสะท้อนผลลัพธ์ ใช้เทคโนโลยีเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ ที่เป็นประโยชน์ให้กับ สังคมและชุมชน ซึ่งได้มาจากกระบวนการเรียนรู้ ตามรูปแบบอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของประจักษ์ น้อยเหนือย (2563) ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และความซาบซึ้งในวรรณคดีไทยของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อันเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการคิดขั้นสูงเช่นกัน แต่สำหรับงานวิจัยเรื่องนี้ มี ขั้นตอนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) กระตุ้นความคิด 2) พินิจเนื้อหา ในขั้นตอนนี้มีขั้นตอนย่อย คือ (1) อ่าน แบบวิจักษ์ (2) ตระหนักในคุณค่า (3) ระบุปัญหาที่พบ 3) พิจารณาแนวทางแก้ไข ในขั้นตอนนี้มีขั้นตอนย่อย คือ (1) ร่วมสนทนา (2) ค้นหาวิธีแก้ปัญหาใหม่ (Finding new solutions) 4) เลือกใช้วิธีที่เหมาะสม 5) ทบทวนความเป็นไปได้ และ 6) ขยายความรู้สู่ชุมชน เมื่อพิจารณารายละเอียดของขั้นตอนการเรียนรู้พบว่า ขั้นตอนที่ 2 พินิจเนื้อหา และขั้นตอนที่ 3 พิจารณาแนวทางแก้ไข มีการส่งเสริมผู้เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ ทำนองเดียวกัน ผลลัพธ์ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการส่งเสริมการคิดขั้นสูงเช่นเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่งานวิจัยเรื่องนี้เน้นการส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับงานวิจัยของผู้วิจัยเน้น การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

นอกจากนี้นวัตกรรมฯ ของผู้วิจัยเป็นการใช้วรรณคดีเป็นสื่อในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ ด้วย กระบวนการเชิงสร้างสรรค์ เป็นวิธีการที่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน ซึ่งผู้สอนต้องพยายามจัดเนื้อหาที่ผู้สอนถนัด หรือสนใจให้ผู้เรียนสนใจร่วมด้วย เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งไม่เพียงเฉพาะการส่งเสริมความรอบรู้เฉพาะเนื้อหาทางวรรณคดีเท่านั้น ยังช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณ ซึ่งผู้สอนต้องรู้จักประยุกต์และจัดการเรียนรู้แบบข้ามศาสตร์ (Transdisciplinary) ดังที่ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2561) กล่าวถึงการเรียนรู้แบบข้ามศาสตร์ว่าเป็นการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโลกรอบตัวได้อย่างรอบด้านมากขึ้น ถือเป็น การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก และความรู้ต่าง ๆ อยู่กระจัดกระจาย การเรียนรู้แบบข้ามศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ และสามารถประยุกต์ความรู้มาแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้แบบข้ามศาสตร์ยังช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกัน มีความสำคัญต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างยิ่ง

2. ประสิทธิผลของนวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าหลังใช้รูปแบบการเรียนรู้ นักเรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการ เรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนวัตกรรมฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตอบสนองต่อการส่งเสริมการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความสุข ใช้วรรณคดีเป็นสื่อให้ผู้เรียนฝึกการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยเนื้อหา ของวรรณคดีที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มีความสอดคล้องกับเรื่องราวและสถานการณ์ที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกับ ชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ ดังที่ สง่า วงศ์ไชย (2560) ได้ให้ข้อเสนอว่าระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ ละขั้นตอน ผู้สอนจะต้องหาเทคนิคและกลวิธีต่าง ๆ เช่น การใช้คำถาม การจัดบรรยากาศ การจัด สภาพแวดล้อม ฯลฯ กล่าวคือจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสนใจและอยากลงมือ ปฏิบัติในแต่ละกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น การอภิปรายกลุ่มย่อย และการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ที่สำคัญนวัตกรรมฯ ของผู้วิจัยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เกิดจากการสังเคราะห์ กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัย รูปแบบการเรียนรู้เชิง ผลิตภาพ และรูปแบบการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์เป็นฐาน ดังที่ วิชัย วงศ์ใหญ่และมารุต พัฒนา (2563) กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์มีปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนปัจจัยหลักคือปัจจัยด้านผู้สอน ที่มีความรักในการจัดการเรียนรู้ รักผู้เรียน มีความรู้ในเนื้อหาสาระและระเบียบวิธีการจัดการเรียนรู้ ดูแล ช่วยเหลือผู้เรียนและมีความยุติธรรมโดยการออกแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์มีเป้าหมายหลักคือการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนผ่านการเรียนรู้เชิงรุกยึดหลักการบูรณาการอย่างลงตัวเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองให้สอดคล้องกับบริบท รวมทั้งใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นแนวทางในการ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน เป็นระบบ จะเห็นได้ว่านวัตกรรมฯ เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่อยู่บน ฐานทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เน้นการการมีปฏิสัมพันธ์ และส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ เมื่อ ผู้เรียนมีความสุขย่อมทำให้ผลสัมฤทธิ์และทัศนคติต่อการเรียนรู้ดีไปด้วย สอดคล้องกับ คณะณยะ อ่อนนาง (2564) ที่ได้ใช้กระบวนการตามแนวคิดเชิงรุก ในงานวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณา การแนวคิดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมในวิชาภาษาไทย สาขาวิชาการ

ประถมศึกษา พบว่าระดับคะแนนความรู้ในเนื้อหาสาระ และความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานหลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษามีเจตคติที่ดีและพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

จากการอภิปรายผลในการวิจัยเรื่องนวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องเหมาะสมรวมถึงความแตกต่างบางประการในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อัจฉริยะ การใช้วรรณคดีเป็นสื่อในการขับเคลื่อนกิจกรรม การใช้รูปแบบการเรียนรู้อัจฉริยะเชิงสร้างสรรค์ การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงวิธีการเรียนรู้ที่เอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สอน ผู้วิจัยเห็นว่า การนำนวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียน ผู้สอนต้องมีพื้นฐานความรู้วรรณคดีอย่างลึกซึ้ง และผู้เรียนต้องเข้าใจเนื้อเรื่องในภาพรวมก่อนเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงในบริบทของผู้เรียนได้ ซึ่งผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาหรือเรื่องวรรณคดีให้เหมาะสมกับระดับชั้น และความสนใจของผู้เรียน ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น สามารถจัดกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ รวมถึงการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาเสริมการกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ Quizizz, Kahoot, Mentimeter เป็นต้น ที่สำคัญผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ กระตุ้น เสริมแรง ให้คำแนะนำ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่ผู้เรียนสนใจและได้นำเสนอคำตอบที่หลากหลายอย่างมีเหตุผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าควรวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ใช้วรรณคดีเป็นสื่อในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้อื่น ๆ ที่ทันสมัย เช่น รูปแบบการเรียนรู้อัจฉริยะเป็นฐาน รูปแบบการเรียนรู้อัจฉริยะแบบตลกขบขัน รูปแบบการเรียนรู้อัจฉริยะแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน รูปแบบการเรียนรู้อัจฉริยะแบบเทคโนโลยีเป็นฐาน รูปแบบการเรียนรู้อัจฉริยะแบบเกมพีเคเป็นต้น รวมถึงการวิจัยที่ศึกษาประสิทธิภาพของนวัตกรรมฯ ในรูปแบบการเรียนรู้อัจฉริยะ RACs Model ที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น สมรรถนะอนาคต ทักษะการสร้างคุณค่าและนวัตกรรม ทักษะซอฟต์แวร์ดิจิทัล เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีข้อค้นพบสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้อัจฉริยะเชิงสร้างสรรค์ มี 5 ขั้นตอน เรียกว่า “RACs Model” ซึ่งผู้สอนสามารถนำกระบวนการเรียนรู้อัจฉริยะไปออกแบบการจัดการเรียนรู้อัจฉริยะในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เหมาะสมกับบริบทหรือธรรมชาติวิชาในแต่ละสาขาได้ ผู้สอนและผู้เรียนควรมีลีลาการเรียนรู้อัจฉริยะที่ผู้วิจัยนำเสนอตามขั้นตอนการเรียนรู้อัจฉริยะดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความซาบซึ้ง (R: Revive Appreciation) ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม/สมมติฐาน ผู้เรียนรู้จักคิด สังเกต ตั้งคำถามอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้สอนกระตุ้นให้และสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนรับรู้ทางความรู้สึก การเคลื่อนไหว และร่างกายให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 เข้าถึงสถานการณ์ (A: Approach Situation) ผู้สอนควรเน้นให้ผู้เรียนสืบค้นจากสารสนเทศ หรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหา ความรู้ ข้อมูลและสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต หรือจากการฝึกปฏิบัติ ทดลอง เป็นต้น ซึ่งผู้สอนต้องเตรียมจัดสถานการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำทางไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งไม่ใช่วิธีบอกความรู้โดยตรง หรือจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ แต่ให้ผู้เรียนศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ เช่น การศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การทดลอง การฝึกปฏิบัติ การสังเกตและวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้ของตัวเอง

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์วินิจฉัย (C: Criticize) ผู้สอนต้องเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้ช่วยเหลือพึ่งพาร่วมกันและกัน รับผิดชอบต่อการทำงานและผลลัพธ์ร่วมกัน และที่สำคัญผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ และสารสนเทศที่ได้จากการแสวงหาความรู้ มาถกเถียง อภิปราย เพื่อนำไปสู่การสรุปและสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นโค้ช และผู้เชี่ยวชาญได้ สามารถบอกหรือเสนอแนะแนวทางเพื่อพัฒนางานของผู้เรียนได้

ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (C: Consider Discussion) ผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนนำเสนอผลงาน องค์ความรู้หรือความสำเร็จของกลุ่ม โดยนำไปขยายองค์ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอภิปราย บรรยาย รายงาน นำเสนอด้วยแผนผังโครงงาน หรือใช้สื่อต่าง ๆ โดยมีการเรียบเรียงและจัดระบบความคิด เพื่อให้การเชื่อมโยงข้อมูล และนำเสนอข้อมูลออกมาได้อย่างน่าสนใจ ประทับใจ ถูกต้องและมีประสิทธิภาพโดยผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นโค้ช และผู้เชี่ยวชาญที่จะสามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร วิพากษ์และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้อย่างใจ เชื่อมมั่นในผลงาน และชี้ให้ผู้เรียนเห็นแนวทางในการพัฒนาผลงานในทางที่ถูกต้อง และเกิดประโยชน์ในวงกว้าง

ขั้นตอนที่ 5 ไตร่ตรองสู่การนำไปใช้ (C: Contemplate on Application) ผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้มาเผยแพร่ และสะท้อนผลลัพธ์ ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีเพื่อเผยแพร่สารสนเทศต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชน เช่น องค์ความรู้ ผลงาน หรือชิ้นงานที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้อื่น ซึ่งในปัจจุบันมีแอปพลิเคชัน สื่อสังคมออนไลน์ที่จะอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานและยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่เสมอและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จะเห็นได้ว่าลีลาการเรียนรู้ตามขั้นตอนการเรียนรู้ “RACs Model” เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนและผู้เรียน ที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้เนื้อหาและสาระการเรียนรู้มาออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของธรรมชาติวิชาที่ผู้สอนได้รับมอบหมาย

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ บุรณสินวัฒนกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงรุกและความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 19(1), 227-239.
- คณะเยะ อ่อนนาง. (16 ตุลาคม 2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมในวิชาภาษาไทย สาขาวิชาการประถมศึกษา. <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/2218>
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2561). เปิดประเด็น: สมรรถนะของนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์*, 46(1), 273-278.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). การเรียนรู้ข้ามศาสตร์: แนวคิดและแนวทางการพัฒนา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา สิริอมรพันธุ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิภาพเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์] ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- ทิตนา แชมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 21). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาพร กุลสมบูรณ์ และสุวิมล ว่องวานิช. (2565). Active Learning: จากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน สู่ปรัชญาและทฤษฎีรากฐาน ตั้งทิศให้ถูกเพื่อไม่ทิ้งให้ครูหลงทางอีกต่อไป. *วารสารครุสภาวิทยาจารย์: วารสารเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู*, 3(2), 1-17.
- ประจักษ์ น้อยเหนือ. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และความซาบซึ้งในวรรณคดีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์. จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.
- ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย. (2566). *วิธีสอนสมัยใหม่ Modern Teaching Methods*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สง่า วงศ์ไชย. (2560). การเรียนรู้ด้วยโครงงาน: แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). (ร่าง) *กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. <https://cbethailand.com>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. https://oer.learn.in.th/search_detail/result/297105

- สุภัทรพงศ์ รวงผึ้งรุ่งโรจน์, วิมลรัตน์ จตุรานนท์ และสิริวารรณ จรัสศรีวัฒน์. (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 6(1), 48- 68.
- อาทิตย์ ซาวคำ และศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย. (2566). วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในฐานะพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ ราชภัฏเชียงใหม่*, 2(2), 1-18.
- อานูภาพ เลชะกุล. (2564). *การเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน*. https://www.cotmes.net/wp-content/uploads/2021/12/824_จากวันวาร...ถึงวันนี้รศ.นพ.อานูภาพ-เลชะกุล.pdf
- Brame, C. (2016, August 24). *Active learning*. *Vanderbilt University Center for Teaching*. <https://cft.vanderbilt.edu/active-learning/>
- Cambridge Assessment International Education [CAIE]. (2019, September 16). *Active Learning*. <https://www.cambridgeinternational.org/>
- Cambridge Assessment International Education [CAIE]. (2019, September 16). *Getting Start with Active Learning*. <https://www.cambridge-community.org.uk/>
- Council of University Presidents of Thailand. (2023, May 26). *TGAT3 93 Performance*. <https://www.mytcas.com/blueprint/tgat3-93/>
- Cresswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting Mixed Methods research* (2nd ed.). Sage Publications
- OECD. (2019). *PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do*. OECD Publishing.